

מדינת ישראל

משרד המשפטים

לשכת היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, כ"א טבת תשע"ה
12 ינואר 2015

מס' מסמך: 004-99-2015-000578
(בתשובה נא לציין מספרנו)

לכבוד
עו"ד דן יקיר
עו"ד תמר פלדמן
האגודה לזכויות האזרח בישראל
בפקס 03-5608165

שלום רב,

הנדון: פנייתכם בעניין "נוהל חניבעל והפעלתו באזורים צפופי אוכלוסייה"

סמך: מכתבכם מיום 10.8.14; מכתבכם מיום 6.10.14

במכתבכם שבסימוכין מיום 10.8.14 פניתם אל היועץ המשפטי לממשלה בבקשה שינחה את הממשלה ואת צה"ל כי בכל פעולה לסיכול חטיפת חייל יש להימנע מסיכון חייו של החייל החטוף וכי הפעלת אש מאסיבית למניעת בריחת החוטפים, באזורים מאוכלסים, אסורה בהחלט. כן ביקשתם כי היועץ המשפטי לממשלה יחקור את נסיבות הפעלת הנוהל בעיר רפיח ביום 1.8.14. היועץ המשפטי לממשלה ביקש שאשיב לפנייתכם.

הפקודה המבצעית שעניינה סיכול ניסיון לחטוף חייל או אזרח ישראלי היא פקודה מסווגת, ועל כן לא ניתן לחשוף את הוראותיה. ביחס לפקודה זו נערכה בשנים האחרונות עבודת מטה יסודית. במסגרת עבודת מטה זו, נבחנה בדרגים בכירים ביותר סוגית סיכון החטוף אותה העליתם במכתביכם. ההוראה שאומצה במסגרת הפקודה בעניין זה משקפת לטעמנו איזון ראוי בין השיקולים השונים הנוגעים לעניין זה. נוסף ונציין כי פעולה צבאית לסיכול חטיפה לאחר התרחשותה (למשל פעולה לחילוץ חטופים) מלווה כמעט תמיד במידה של סיכון לחיי החטוף, ולמרות זאת, איננו סבורים שיש בדין בישראל או במשפט הבין-לאומי כדי לאסור על נקיטת פעולות לסיכול חטיפה, גם בנסיבות בהן פעולות כאמור יכולות לסכן את חיי החטוף. עם זאת, נדגיש כי הפקודה המבצעית אוסרת על ביצוע ירי שמטרתו מות החטוף.

בניגוד למשתמע ממכתבכם, נבהיר כי הפקודה המבצעית שעניינה סיכול ניסיון לחטוף חייל או אזרח ישראלי אינה כוללת כל הוראה ממנה עולה במפורש או במשתמע היתר לפעול בניגוד לעקרונות המשפט הבין-לאומי, ובכללם עיקרון ההבחנה ועיקרון המידתיות. עיקרון ההבחנה מחייב את כוחות צה"ל להבחין בין מטרות צבאיות לאובייקטים אזרחיים, ועיקרון המידתיות

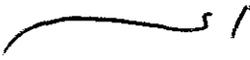
מחייב לוודא שהנוק הנגרם לאזרחים או אובייקטים אזרחיים מתקיפת מטרה צבאית אינו מופרז ביחס לצורך הצבאי בתקיפת המטרה, ובכללו, בנסיבות אליהם מתייחס מכתבכם, הצורך לסכל את פעולת החטיפה.

מבדיקה שערכנו עם הפרקליטות הצבאית עולה כי האירועים שהתרחשו בעקבות אירוע חטיפתו של סגן הדר גולדין ז"ל בפאתי העיר רפיח ביום 1.8.14 הועברו על ידי הפרקליט הצבאי הראשי לבדיקה של מנגנון בירור העובדות המטכ"לי. מנגנון זה הוקם במהלך מבצע "צוק איתן", והוא מיישם את המלצה מס' 5 בדו"ח השני של ועדת טירקל שעניינו הבדיקה והחקירה בישראל של תלונות וטענות בדבר הפרות של דיני לחימה על פי המשפט הבין-לאומי. תפקידו של מנגנון בירור העובדות המטכ"לי הינו איסוף נתונים וחומרים רלוונטיים ובירור עובדות לגבי אירועים חריגים שהתרחשו במהלך מבצע "צוק איתן". זאת, על מנת לספק לפרקליט הצבאי הראשי מידע מלא ככל הניתן שיאפשר לו להחליט אם יש בסיס לפתוח בחקירה פלילית וכן לצורך הפקת לקחים מבצעיים. במסגרת המנגנון פועלים מספר צוותי בירור המורכבים מקצינים בכירים במילואים ובעלי מומחיות במקצועות צבאיים שונים. כל אחד מהצוותים גם מלווה על ידי יועץ משפטי מהפרקליטות הצבאית בעל מומחיות וניסיון בדין הבין-לאומי. למנגנון, אשר בראשו עומד אלוף, מונה קצין מילואים בכיר, בעל מומחיות בדין הבין-לאומי שיסייע לראש המנגנון בעבודתו. כל הקצינים החברים במנגנון היו מחוץ לשרשרת הפיקוד במהלך מבצע "צוק איתן". מנגנון בירור העובדות המטכ"לי השלים את בדיקת האירוע האמור, והממצאים הועברו אל הפרקליט הצבאי הראשי לשם קבלת החלטה בתיק זה. החלטה כאמור טרם התקבלה. הדברים האמורים במכתבכם מיום 6.10.14 מצויים גם הם בפני הפצ"ר ואף הם יישקלו כמובן במסגרת גיבוש החלטתו.

בשולי הדברים, ולא בשולי חשיבותם, נבקש לחזור על מושכלות ראשוניים לפיהם בהפעילו את סמכויותיו לפי חוק השיפוט הצבאי, פועל הפצ"ר באופן עצמאי, ללא כל כפיפות פיקודית, כאשר שיקולים הנוגעים לאכיפת החוק, ואלה בלבד, מנחים אותו במילוי תפקידו.

כך קובע הדין וכך נעשים הדברים הלכה למעשה.

בברכה,

 אורן פונו, עו"ד
 עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה

העתק:

מר שי ניצן, פרקליט המדינה
מר דני עפרוני, הפרקליט הצבאי הראשי
גב' דינה זילבר, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ייעוץ)
מר רז נזרי, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (פלילי)
ד"ר רועי שיינדורף, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט בינלאומי)